

Slovenski dom

Štev. 220.

V Ljubljani, četrtek 29. septembra 1938.

Leto III

Danes opoldne v Münchenu!

Sestanek med Chamberlainom, Daladierom, Hitlerjem in Mussolinijem za mir in za novo ureditev Evrope

Voditelji štirih velesil bodo skušali urediti nele sudetsko, marveč vsa sporna evropska vprašanja. - Prihod voditeljev v München. - ČSR se želi udeleževati razgovorov. - Rečni promet med Jugoslavijo in ČSR ter Nemčijo ustavljen. - Seje angleške zbornice odložene

Klic sv. Očeta za mir

Vatikan, 29. septembra. AA. (Havas) Sv. oče papež Pij XI. bo imel nocoj govor, v katerem se bo zavzel za ohranitev miru na svetu. Ob 18.30 bo sv. oče govoril v italijanski. Govor bo prenašal vatikanski radio. Zatem bo radio prenašal tudi prevod govora sv. očeta na razne jezike.

Slovaki so složni s Čehi za obrambo države

Praga, 29. sept. AA. (CTG) Slovaški list »Slovenski Denik« objavlja danes članek svojega glavnega urednika Huseka pod naslovom »Hitlerjeva zabloda glede Slovakev«. V članku poudarja, da je Hitler izjavil, da Čehi govorijo o edinstvu Čehov in Slovakov, in, ki da ga ni. To neresnico je iznašel sedanjí predsednik dr. Beneš. Husek poudarja, da so takšne trditve nekekratne ter da tudi ne drže številke, ki jih je Hitler v svojem govoru navajal z namenom, da ovrže pravilnost čsl. statistike. Glede tega vprašanja je dovolj — piše članek dalje —, da mi hočemo biti zedinjeni s Čehi, prav tako, kakor so se za to odločili naši legionarji 1. maja 1918. Bila bi tragična zabloda, da bi kdorkoli v inozemstvu ali pri nas doma smatral, da moremo izkoristiti naša notranja nesoglasja in v sedanjih težkih trenutkih voditi Slovake proti Čehom ali Čehi proti Slovokom. To se ne more nikomur posrečiti. Zelo dobro je, da je zastopnik velike Nemčije pokazal svoje karte. Resnica je, da je gotovo število zastopnikov slovaškega naroda imelo pred kratkim nekaj sestankov s Henleinom in njegovimi sodelavci. Tega pa niso storili v namenu, da bi izdajali svojo domovino. Izrazili so željo, da se pouče o namelih sudetskimi Nemcem. Zdej vidimo točno vse načrte Henleinovcev. Proti tem načrtom smo mi zdej še bolj složni, kakor smo bili prej.

Promet po Donavi ustavljen

Belgrad, 29. septembra. m. Zaradi zapora češkoslovaško-madžarske meje je v celoti ustavljen trgovinski promet med Jugoslavijo in Češkoslovaško po Donavi. Da bi se kljub temu mogel v gotovi meri trgovinski promet dalje razvijati, so odločujoči krogi storili vse potrebno, da se omogoči vsaj promet iz Jugoslavije čez Romunijo. Promet iz Jugoslavije čez Romunijo bo šel čez Kikind, Zombolje, Temišvar, Arad do romunsko-češkoslovaške meje. Jasno je, da bo treba plačati čez Romunijo znatno višjo prevoznino.

Iz istih virov je ustavljen tudi rečni promet po Donavi med Jugoslavijo in Nemčijo. Ze nato-vorne šipe naše pšenice, namenjene za Nemčijo, ki se jih pred kratkim tudi že odposlali, so v Novem Sadu zadržali. Pšenice, namenjene za Nemčijo, bodo morali zdej pretovoriti na železniške vagone ter jo poslati čez Budimpešto v Nemčijo. Izvoz oziroma uvoz med Jugoslavijo in Nemčijo, se bo odlej do nadaljnjega vršil izključno po železnici in sicer bo šlo blago iz Srbije in Vojvodine preko Mađarske, iz dravske, savske, primorske in vrbaske banovine pa preko Maribora.

Mađarska bo v češkem sporu ostala nevtralna

Budimpešta, 29. septembra. AA. (Havas). V dobro poučenih krogih odločno zanikajo vest, ki se je razširila v tujini in po kateri naj bi danes prišlo na Mađarskem do novih ukrepov za narodno obrambo. Isti krogi smatrajo, da Mađarska pri sedanjem stanju namerava ohraniti nevtralnost, če bi prišlo do spopada glede Češke. Ti krogi pa se drže vseeno zelo rezervirano glede stališča Mađarske v primeru splošnega spopada.

Romunska vlada bo prijateljsko opozorila Mađare, naj se Mađarska izogiba vsakega koraka, ki bi mogel še bolj zaplesti sedanjí mednarodni položaj.

Hitler je včeraj sprejel francoskega poslanika v Berlinu Ponceta, ki je sporočil nove nasvete francoske vlade za mirno rešitev sudetskega spora.

Velike manifestacije za sudetske Nemce so bile včeraj v Münchenu.

Vse češke telovadne, športne in skavtske organizacije so poslale predsedniku dr. Benešu izjavo, v kateri pravijo, da so mu na razpolago z vsemi svojimi silami in za sleherno nalogo. Izjava se končuje z besedami, da bodo svojemu narodu zvesti v boju in trpljenju do groba.

S pozabljenih španskih bojišč poročajo, da so pri Ebru nacionalisti dosegli nekaj uspehov, katere priznava tudi poročilo barcelonske vlade.

London, 29. sept. o. »To pot je vse dobro« s temi besedami je nagovoril množice londonskega ljudstva predsednik angleške vlade Chamberlain snoči, ko je odhajal iz poslaneke zbornice, kjer je imel veliki in po vsem svetu težko pričakovani govor o dogodkih v zadnjih štirinajstih dneh in o svojih prizadevanjih za ohranitev miru v Evropi. V tem govoru je natančno opisal ves potek češko-nemškega spora in posredovalno vlogo angleške vlade. Nazadnje, in to je bil višek njegovega govora, je presenetil zbornico z izjavo, da je predvečerašnjim poslal Hitlerju, po dveh svojih potovanjih v Nemčijo, ponudbo, da pride tretjič tja, če Hitler meni, da bi ta sestanek utegnil kaj koristiti mirovnim prizadevanjem. Dalje je Chamberlain povedal, da je angleškemu poslaniku v Rimu grofu Perthu sporočil, naj v njegovem imenu prosi italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija, da bi s svojim vplivom pri Hitlerju podprl nov posredovalni predlog za rešitev sudetskega vprašanja, ki ga je izdelala in nemški vladi že predložila francoska vlada. Grof Perth je v predsedniškem imenu prosil Mussolinija, naj osebno posreduje pri Hitlerju za nadaljevanje mirovnih pogajanj in za odložitev splošne mobilizacije v Nemčiji, ki je bila določena za včeraj ob 14. Med govorom je iz Rima prišlo sporočilo, da je Mussolini Chamberlainovi prošnji ustregel in posredoval pri Hitlerju ter da je Hitler privolil, da odloži splošno mobilizacijo za 24 ur ter vabi Chamberlaina, naj se danes opoldne udeleži sestanka, na katerega pridejo v München Hitler, predsednik francoske vlade Daladier in predsednik italijanske vlade Mussolini. Po tem sporočilu je v poslanski zbornici zavladalo ogromno navdušenje in manifestacij na čast predsednika Chamberlainu ni hotelo biti konca. Časopisi so v posebnih izdajah takoj sporočili Londonu in Angliji vest, da se danes v Münchenu na Mussolinijev predlog sestanejo državniki štirih evropskih velesil, ki bodo skušali urediti ne le sudetsko vprašanje, marveč vsa evropska težka vprašanja, ki so doslej razdvajala velesile in ogražala evropski mir. Vest o sestanku, ki jo je sporočil radio vsemu svetu, je vzbudila povsod velikansko veselje in upanje, da bodo razgovori štirih največjih evropskih voditeljev prinesli svetu tisto, česar je najbolj potreben: mir!

Vse svetovno časopisje danes z radostjo razlaga ta nad vse važni dogodek in izraža želje, da bi uspel.

London, 29. septembra. o. O setanku štirih državnikov v Münchenu so uradne agencije vseh prizadetih držav izdale skoraj enako službeno sporočilo, ki so ga takoj razglasile radijske postaje in prinesli vsi listi. Nemško uradno sporočilo pravi, da češkoslovaška kriza ne dopušta nobenega odlaganja več, marveč da jo je treba takoj rešiti.

London, 29. septembra. o. Ministrski predsednik Chamberlain je danes ob 8.30 s posebnim letalom odpotoval z londonskega letališča Heston in bo okrog 11 dopotoval v München. Spremljata ga njegov zaupnik Horace Wilson, ki je igral pomembno vlogo pri posredovalnih predlogih Hitlerju in tajnik Runcimanovega odposlanstva v Pragi Gvatkin. Eazen njiju sta v spremstvu še dva uradnika zunanjskega ministrstva.

Pariz, 29. septembra. o. Predsednik vlade Daladier je ob 8.30 odletel iz Pariza v München. Spremlja ga načelnik njegovega kabineta in dva višja uradnika iz zunanjskega ministrstva.

Rim, 29. septembra. o. Predsednik vlade Mussolini je z grofom Ciano in zasebnim tajnikom Bastianinjem snoči ob 18 odpotoval v Nemčijo. Danes ob 6.10 je posebni Mussolinijev vlak prevozil mejo pri Brennerju. V Innsbrucku so Mussolinija v Hitlerjevem imenu sprejeli njegov namestnik Hess, pokrajinski vodja narodno socialistične stranke za Tirolsko in več drugih osebnosti. Mussolini dospel v München ob 11, kjer se danes z vso naglico pripravljajo na slovesen sprejem. Mussolinija bodo sprejeli na postaji maršal Göring, ministri Göttele, zunanji minister Ribbentrop in vrhovni poveljnik nemške policije Himmler, ki so danes ob 10 dospeli iz Berlina.

München, 29. sept. p. Danes ob 9.30 so v München dospeli francoski, angleški in italijanski poslaniki iz Berlina. Hitler bo priletel tja v svojem osebnem letalu. Prvi sestanek štirih voditeljev bo v »Domu narodno socialističnih voditeljev« danes ob 12. Mussolini bo med svojim bivanjem v Münchenu stanoval v palači Kneza Karla, Chamberlain in Daladier pa v hotelu »Stirje letni časi«, kjer so za vsakega od njiju in za spremstvo rezervirali po sedem apartmanov. Ves München je v zastavah.

Nemški krogi označujejo ta sestanek kot zadnji Hitlerjev poskus za mirno izročitev sudetskega ozemlja Nemčiji.

London, 29. sept. o. Češkoslovaški poslanik v Londonu Masaryk je snoči obiskal zunanjskega ministra lorda Halifaxa in mu sporočil, da želi Češkoslovaška biti zastopana, če ne drugače, pa po posebnem opazovalcu pri razgovorih med voditelji štirih velesil danes v Münchenu. Lord Halifax je na to željo izjavil, da to za zdej ni mogoče, pač pa naj Češkoslovaška pošlje v München svoje zastopnike, da bodo po potrebi takoj pri roki.

Berlin, 29. sept. m. Uradni krogi v Nemčiji, kakor tudi drugi, so zelo navdušeni zaradi včerajšnjega sporazuma predsednikov vlad evropskih velesil za današnji sestanek. Vsi so prepričani, da bodo na tem sestanku rešili evropski mir ter da bodo odgovorni evropski državniki poleg sudetsko-nemškega vprašanja razpravljali tudi še o nekaterih drugih odprtih evropskih vprašanjih.

Washington, 29. sept. o. Nemški poslanik je snoči obiskal zunanjskega ministra Hulla in z njim imel dolg razgovor. Po obisku je poslanik izjavil časnikarjem, da upa, da bo sestanek štirih voditeljev v Münchenu v načelu rešil vsa evropska sporna vprašanja, ne samo vprašanje sudetskih Nemcev.

Berlin, 29. sept. o. Prvi sestanek Chamberlaina, Daladiera, Mussolinija in Hitlerja bo takoj po njihovem prihodu v München, t. j. že okoli poldneva. Za ta sestanek vlada v vseh političnih krogih ter v ostali javnosti zelo veliko zanimanje. Tudi tuji časnikarji, ki so zaradi vedno večje napetosti med Nemčijo in Češkoslovaško morali oditi iz sudetskih pokrajin, ker niso mogli več pošiljati svojih poročil svojim časopisom, so se vrnili v velikem številu v München. Številni časnikarji so prišli tudi od drugod, zlasti iz Italije, odkoder so se zastopniki glavnih listov pripeljali s posebnim velikim letalom.

London, 29. sept. o. Zaradi nenadnega preokreta v evropskem položaju, ki je nastal po razglasitvi sestanka štirih velesil v Münchenu, je angleška poslanska zbornica brez nadaljnega posvetoovanja soglasno odložila svoje seje do ponedeljka, ker prevladuje v angleških parlamentarnih in političnih krogih najboljšje upanje, da bo sestanek štirih velesil uspel in da ne bo potreba angleški zbornici sprejemati nikakih izrednih ukrepov, čeprav je bila sklicana s posebnim ozirom na dejstvo, da 1. oktobra poteče Hitlerjev ultimatum Češkoslovaški.

Tokio, 29. sept. AA. (Reuter) V zunanjem ministrstvu objavljajo, da je tudi Japonska prežeta z željo, da se sporna vprašanja med Nemčijo in ČSR rešijo na miren način. Zato bo japonska vlada po svojih poslanikih sporočila to svojo željo tako Berlinu kakor Pragi.

Vesti 29. septembra

Knez namestnik Pavle se je vrnil iz Slovenije včeraj v Belgrad.

Vest o odstopu češkoslovaškega predsednika dr. Beneša je dala včeraj v svet poljska uradna poročevalska agencija Pat. Vest je očitno izmišljena.

Poveljstvo angleške vojnega brodoma je v zvezi z vpoklicom rezervistov in odlokom o pripravljenosti dalo tudi poročilo, v katerem pravi, da ne gre za nikako popolno mobilizacijo angleškega vojnega brodoma.

Amerika bo poslala v Evropo še tri manjše svoje križarke za varstvo svojih državljanov. Križarke bodo te dni odplule iz San Diego v Kalifornijo.

Češkoslovaški vojaški odposlanec v Varšavi se je opravičil zaradi poletov češkoslovaških letal nad poljskim ozemljem.

Vsak izvoz blaga iz Belgije je vlada prepovedala. Za izvažanje bo od zdej potrebno posebno dovoljenje vlade.

Kanadska vlada je imela sedem ur dolgo sejo, na kateri so se posvetovali o evropskih dogodkih ter odobrili napore angleškega ministrskega predsednika Chamberlaina za mir.

Češki in slovaški književniki so poslali javnim delavcem po svetu poziv, naj podpirajo češkoslovaško stvar. Na ta poziv je predsednik mednarodne književniške organizacije Pen klub prosil nemške in italijanske književnike, naj s svojim glasom podpo prizadevanje za mir.

Drugo brzojavko Roosevelta Hitlerju so vse ameriške radijske postaje včeraj oddale v angleščini, francosščini, špansščini, portugalsščini in italijansščini.

Prvi del načrta za avtonomijo Podkarpatske Rusije namerava uresničiti češkoslovaška vld s tem, da bo imenovala za ta del države novega podguvernerja.

Ob morebitni evropski vojni bi Japonska z vsemi silami podpirala Italijo in Nemčijo, kakor ji to narekuje protikomunistična zveza s tema dvema državama, je včeraj izjavil ugleden zastopnik japonskega zunanjskega ministra.

Poslednemu osebu v Parizu so razdelili plinske maske. Razen tega so ukrenili vse potrebno, da spravijo na varno pomembnejše umetnine iz muzejev.

Število beguncev iz sudetskih krajev v Nemčijo se je dvignilo na 250.000, kakor poročajo seveda Nemci.

Kilajsko-japonska vojna se bo nadaljevala po načrtu brez ozira na to, če pride v Evropi do kakih zapletov, pravijo japonski vojaški krogi.

Najbogalejši vladar na svetu, maharadža iz Hajderaba, je sporočil indijskemu podkralju, da daje vse svoje vojaške in finančne sile na razpolago Angliji, če bi prišlo do vojne.

Hudi spopadi so bili včeraj po vsej Palestini, kjer so Arabci napadli angleške vojašnice, policijske postaje in sedeže uradov.

Francoski ministrski predsednik Daladier je snoči po radiu imel kratek govor, v katerem je dejal, da je mislil prvotno pojasniti nekaj mednarodnih vprašanj, da pa to ni potrebno, ker je dobil od Hitlerja vabilo, naj se udeleži sestanka štirih voditeljev v Münchenu. Zagotovil je francoski narod, da bo z vsemi silami delal za mir.

Nocoj ob 18 je bila v mestni posvetovalnici pod vodstvom predstojnika mestne policije g. dr. Trstenjaka seja tehničnega odbora za obrambo Maribora pred napadi iz zraka. Seje so se udeležili tudi okrajni glavar Eiletz in podnačelnik dr. Brolih, ravnatelj mestnih uradov, predstavniki požarne brambe in nekateri tehnični strokovnjaki. Na seji so razpravljali o razpisu banske uprave, po katerem se mora vršiti oktobra v Mariboru in drugih večjih središčih vaja proti napadom iz zraka ob sodelovanju naših letalskih sil. Glede vaje v Mariboru je bilo več zanimivih predlogov. Med drugim se je sklenilo, da se dajo tiskati letaki v navodili za obrambo poslopij pred nevarnostmi zračnega napada. Letaki bodo dve vrsti. Večji bodo nabiti na stopnišče vsake hiše, manjši pa se bodo razdelili vsem strankam in vsaki hiši, tako da bo vsak Mariborčan točno poučen, kako se mora obnašati v primeru zračnega napada. V dneh obrambnih vaj bo mesto oba dni zatemnjeno vso noč. Avtomobilisti bodo morali izmeti žaromete zastrite. Pred glavno vajo, ki se bo izvršila nenapovedano, bodo v Mariboru 4. in 5. oktobra posebna predavanja, na katerih bodo zlasti preizkušali učinek zatemnitve mesta. Teh vaj se bodo udeleževale vse v poštev prihajajoče tehnične čete, ki jih imamo v Mariboru.

Vajeniška razstava Slovenije v Belgradu

Ljubljana, 29. septembra.

V Belgradu bo 1. oktobra odprt II. balkanski kongres za varstvo otrok, in bo trajal do 7. oktobra. Kongres se udeležijo zastopniki raznih drugih držav in zastopniki mednarodne zveze za varstvo otrok. Kongres bo pod predstojatelstvom Nj. Vel. kralja Petra II., a častna predsednica je Nj. Vel. kraljica Marija. Hkratu s tem kongresom bo odprta tudi razstava o zaščiti otrok ter bo vsebovala vse stroke, ki si v prvi vrsti posvečajo vzgoji, zdravstvu in napredku dece. Slovenija bo poslala na razstavo prav zanimive podatke in slike. OUZD sam je sestavil velepomembne statistične in druge podatke o negi, zdravju otrok oziroma njih bolezni in umrljivosti. Podan bo razvoj otroka od zibelke do prve mladeniške dobe.

Društvo za zaščito vajencev in vajenk je letos v drugič s pomočjo OUZD, banske uprave in mestne občine organiziralo prav lepo uspešno počitniško kolonijo vajencev in vajenk. Z vsim vsem se je lotil znani referent za vajeniško vprašanje g. Jože Brdajc, ki je po prevratu leta in leta vodil borbo za obratnopolnjenje šole, organizacije vajeniških kolonij. Zbral je prav zanimiv statistični material, ki ga je z vsim na-

tančnostjo podal v raznih diagramih in drugih slikah o socialnem in zdravstvenem stanju naših vajencev in vajenk. Z največjo marljivostjo je zbral tudi slike treh počitniških kolonij, ki so bile letos od omenjenega društva prirejane, in sicer dve za vajence na Lomu pri Trzinu in Mošnjanci pri Predvoru in tretja za vajenke pri Sv. Joštu. Povečane fotografije, ki bodo predstavljale življenje vajeniških počitniških kolonij, bodo prav nazorno kazale napredek za zaščito vajencev in vajenk v zdravstvenem in duhovnem pogledu. Posebno slike s Sv. Jošta, ki je ena najstarejših romarskih poti, so zelo lepe in kažejo zelo lepo naravo okoli te tudi za turiste zanimive točke.

Velik zaboj slik in drugega statističnega gradiva je bil že na dnu poslan v Belgrad na omenjeno razstavo.

Naj še omenimo, da so izdelani diagrami in pregledi o stanju vajencev in vajenk za leto 1936 v vseh podrobnostih. Podani so podatki o njih zdravstvenem stanju, o njih bolezni in umrljivosti in o izdatkih, ki jih je OUZD izdal za vajence. Za zdravljenje, bolezni itd. je OUZD l. 1936 izdal 662.000 din. Pričakujejo, da bo vajeniška razstava v tem pogledu in v pogledu počitniških kolonij edinstvena.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 29. septembra.

Včeraj sta imeli dve pomembni ustanovi svoji seji, na katerih je bilo sprejetih več pomembnih in stvarnih sklepov. Prvo sejo je imela v svojih poslovnih prostorih

Rafaelova družba

ki ima nalogo skrbeti za naše izseljence in za mejske Slovence. Seji je predsedoval prevz. g. škof dr. Rožman, izbrano poročilo o delovanju pisarne Rafaelove družbe pa je podal poslevoedeči predsednik in najmarljivejši delavec g. p. Zakrajšek. Iz tega poročila je razvidno vse veliko delo Rafaelove družbe, ki ga je opravila od zadnje seje širšega odbora. Družba je storila potrebne ukrepe in korake pri odločitvi oseb in ustanovah, da se uredijo nekatera najvažnejša vprašanja, ki se tičejo naših izseljencev, tako predvsem vprašanje plač izseljenških duhovnikov in učiteljev. Družba je vzbudiva za to zanimanje tudi na ministrstvu in bo vprašanje urejeno že s prihodnjim državnim proračunom. Zagotovljena je tudi redna podpora izseljenški zbornici, da bo mogla izvrševati svoje veliko delo. Poleg še nekaterih drugih uspehov pa je bila izražena tudi potreba po dveh novih močeh v pisarni Rafaelove družbe, ki ima vedno več dela. Na to je odbor pozneje pristal. Zlasti važna pa je izjava, da bomo dobili v Ljubljani izseljenški dom, za katerega je prostor že izbran. Ta dom bo za naše izseljence velika pridobitev. Izvolili so tudi poseben odbor, ki bo vzel to stvar v roke in uredil v oblasti vse potrebno. V tem domu bodo poleg uradov tudi kuhinja in prenočišča. Nadalje je bil na današnji seji določen tudi dan za občni zbor RD, ki bo 26. oktobra. Skrb RD za naše izseljence je res velika in je imela že obilo uspehov, zato zasluži družba vse priznanje in podporo tako od strani javnosti kakor tudi od oblasti.

Druga pomembna sejo pa je imel snoči v dvorani mestnega poglavarstva

Višji mestni socialni svet

Vprašanje, ki se je snoči pretresalo, je bila brezposelnost in beračenje ter zaščita otrok. Ko je g. župan dr. Juro Adlesič začel sejo in pozdravil vse navzoče, je nato opisal vse socialne potrebe ljubljanske mestne občine, ki so toliko, da jim mestna občina ne more biti kos, čeprav znaša letošnji proračun socialnega urada 7.135.000 din. Obširno in preprečevalno je opisal vse veliko delo, ki je bilo do zdaj opravljeno na tem polju, nato pa je podal še vsa vprašanja, ki sedaj v prvi vrsti nujno zahtevajo rešitve. Po govoru g. župana je bila obširna debata, v katero so posegli skoraj vsi člani sveta. G. profesor Levničnik je svetoval, naj se ust. novi mestno posredovanje pri borzi dela za izvrševanje naših hišnih opravil po brezposelnih. Dr. g. govorniki so predlagali tudi ustanovitev posebnega zavoda za varstvo mladine, ki berači, in beračev sploh. G. župan se je dalje zavzemal za poživitev nabiralne akcije. Zelo tehten je bil tudi govor g. mestnega svetnika Likarja, ki je predlagal obvezno socialno davščino, ker sicer ni mogoče dobiti dovolj sredstev v socialne namene, kajti nabiralne akcije so naletele pri nekaterih meščanih na velik odpor. V zvezi s tem je bilo sklenjeno, da se bodo že letos razposlali poskusni seznam davkoplačevalcem, ki bodo povedali, koliko bo znašal socialni davek, ko bo odobren. To naj bi po možnosti meščani že letos, ko tega davka v mestnem proračunu še ni, poslali prostovolj-

Popravek

Ni res, da bi bila proti notarju dr. Senčurju v Prevaljah uvedena kazenska preiskava, res pa je, da je bila uvedena kazenska preiskava na podlagi že izvršenih obširnih poizvedb od senata okrožnega sodišča v Mariboru odklonjena in da se vršijo zgolj poizvedbe naprej.

Ni res, da je apelacijsko sodišče v Ljubljani odredilo, da mora preiskavo vršiti celjsko okrožno sodišče, temveč je res, da se vodijo poizvedbe potom okrožnega sodišča v Mariboru.

Ni res, da je Karl Sedej ocenil vse nepremičnine Ilirske družbe na 2.538.720 din, res pa je, da sta sodna cenila Karl Sedej in Matevž Kralj sporazumno cenila vse nepremičnine brez rudnika, ki je bil prodan že pred to cenitvijo, na 2.584.434 dinarjev.

Ni res, da je bila cenilna vrednost mnogo višja nego 11.675.720 din ter da bi morala znašati nad 15 milijonov dinarjev, res pa je, da je občinska komisija v Prevaljah na zahtevo davčne uprave v svojo določitev prometne vrednosti cenila vse nepremičnine Ilirske rudarske družbe z rudnikom vred leta 1930 na 1.913.927 din 25 par in da je Hans Flaschberger kot ravnatelj Ilirske rudarske družbe v svoji sodni vlogi pod št. 8-35 okrožnega sodišča v Mariboru ocenil vse nepremičnine z rudnikom vred na 2.166.200 din, torej na manj, nego sta cenila sodna cenila Sedej in Kralj iste nepremičnine, in to celo brez rudnika.

Ni res, da je na cenitev Sedeja pristal dr. Senčar, temveč je res, da je cenitev Sedeja in Kralja dr. Senčar le protokoliral, pristal pa je na isto izvršilni sodnik.

Ni res, da je tožiteljica v tožbi prav posebej podčrtavala dejstvo, da sta sodni komisar dr. Senčar in cenilec Sedej pozneje na dražbi nastopala kot kupca ter kupila večino nepremičnin, res pa je, da sta na javni sodni dražbi, pri kateri je lahko vsak licitiral, dr. Senčar in Sedaj izdružila nekaj nepremičnin kot najboljša ponudnika.

8 let ječe za mrtvega tekmeca

Maribor, 28. septembra.

V današnjem Slovenskem domu smo poročali o razpravi, ki se je vršila danes dopoldne pred velikim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Zaradi umora se je zagovarjal 28 letni posestnik in kovač Jožef Težak iz Vitomerca. Dne 22. junija je v svoji koči ustrelil ljubimca svoje žene sosedo Jožefa Suhača ter ga usmrtil. Razpravo je vodil dr. Turato, prisodniki pa so bili Kuder, dr. Čemer, Ločnik in dr. Grmovšek. Obtožbo je zastopal prvi državni pravdnik dr. Zorjan. Tekom razprave se je pokazalo, da boleha obtoženec na neki bolešni ljubosumnosti, ki ni povsem normalne narave. Tako se na današnji razpravi začel kar naenkrat govoriti, da mu žena ni bila nezvesta samo s Suhačem, temveč še kar s tremi drugimi sosedami. Ko ga je sodnik vprašal, zakaj se je tega šele pri razpravi spomnil, je dejal, da poprej za to ni vedel, da pa je sedaj o tem v zaporu sanjal. Tudi obtoženec oče je bil podobne narave kakor on, ter se je zaradi povsem neosnovane ljubosumnosti pred mnogimi leti ustrelil. Sodišče je Težaka obsodilo na 8 let ro-bije.

Natečaj mariborskega umetniškega kluba

Umetniški klub v Mariboru razpisuje sledeče nagrade:

1. Za dve novi še neobjavljeni leposlovni deli.
 2. Za dve novi še ne razstavljeni deli upodablajoče umetnosti.
 3. Za dve novi glasbeni kompoziciji, ki še nista objavljene in še nista bili izvajani.
 4. Za dve odredki stvaritvi po oceni v sezoni 1937-38 in 1938-39, do dne razsodila.
- Natečaj se morejo udeležiti vsi v Mariboru in njega področju ustvarjajoči umetniki. Nagrade so: I. z 2000 din, II. z 1000 din. Dela je predložiti predsedniku kluba, in sicer: ad 1. do vstevši 4. novembra 1938, ad 2. do vstevši 1. decembra 1938, ad 3. do vstevši 15. oktobra 1938, ad 4. naj se vpošljejo prijave z označbo glava ritev, na katere se igralec, oziroma režiser posebej sklicuje, do vstevši 1. decembra 1938.

Obenem se pozivajo književniki, da predložijo do 15. oktobra 1938 izvirno še neobjavljeno in neizvajano dramo, ki bi se naj uprizorila ob priliki letošnjega umetniškega tedna.

Uspehi natečaja bodo razglašeni ob zaključku Umet. tedna, ki se bo vršil od 4. do 10. decembra 1938 in to po predstavi 10. dec. 1938. — Odbor.

Nekaj novega tudi iz Metlike

Trgatev bo že 3. oktobra — Podpora 100.000 din Vinarski zadrugi
Zvočni kino v Metliki

Metlika, 29. septembra.

Po zadnjem deževju je zdaj že nekaj časa lepo vreme tudi pri nas. Kmetje so zato lahko v redu in brez strahu posušili olavo, ki je še dokaj dobra kljub temu, da je bila prej precej huda suša. Tudi trgatev bo prišla en teden prej, kakor pa smo mislili. Namesto 10. oktobra jo bomo imeli pri nas že 3. oktobra. Po drugih vinskih gorah so grozdje deloma že obrali, kakor n. pr. pri Semiču. Grozdje je lepo dozorelo, vendar pa zaradi tega, ker je bilo lepo sončno vreme le nekaj časa, ni preveč sladko. Portugalka že gre v promet in je letos po njej veliko povpraševanje. Vinogradniki sami so jo že prodali, večje zaloge ima samo še Vinarska zadruga. Kdor si hoče kupiti dobro portugalko, naj se obrne na to zadrugo, in sicer čimprej, da ne bo prepozno. Stane 5 do 6 din liter.

Vinarska zadruga bo dobila podporo od kmetijskega ministrstva v znesku 100.000 din. To je prva večja podpora iz Belgrada za to zadrugo. Izposlevala sta jo oba slovenska ministra dr. Anton Korošec in dr. Miha Krek, poleg njih pa se je zanj zavzemal tudi poslanec dr. Koce. Kmetijsko ministrstvo je s to podporo storilo zadrugi veliko uslugo, kajti mogla se bo na ta način postaviti na trdnje temelje. Tako bo tudi lahko vsaj nekaj

izplačala svojim članom za grozdje. Razširila bo tudi klet. Zdjaj so prizidali še eno klet, kjer bo shramba za tropine ter peč za kuhanje žganja.

Zvočni kino v Metliki. Podjetni gosp. Cvelbar Lojze bo zdaj odprl zvočni kino, in sicer bo prva predstava v soboto zvečer. Predvajali bodo film »Romeo in Julija«. Ta lepi film bodo lahko videli tudi okoličani, ker ga bodo izvajali tudi v nedeljo trikrat, in sicer ob 9. dopoldne, ob 3. popoldne in ob 8. zvečer.

Priključitev pokopališke proge

Ljubljana, 29. septembra.

Uprava cestne železnice sporoča, da bo jutri 30. septembra promet na tramvajski progi št. 4 med Resljevo cesto in cerkvijo Sv. Petra ustavljen od 8. do 16. ure zaradi priključitve pokopališke proge na ostali del tramvajskega omrežja.

Izza meja

V prvih sedmih mesecih letošnjega leta je bilo v Juljski Krajini in Zadru 12.013 rojstev. Z veseljem ugotavljajo, da kaže to število precejšen porast v primeri z istim časom lanskega leta, ko je bilo 11.033 rojstev, in l. 1936, ko je bilo le 10.813 rojstev. Vendar pa je bil v istem času zabeležen padec porok.

kradel Ta-le (kazoč na Brandnerja) mi je blago prodal. Pošteno sem plačal. Ni bilo dosti vredno Cigan krade, kadar je v potrebi. — Predsednik: »Kure ste jedli?« — »Kur še videl nisem.« Dvignil je tri prste, Zavrtel je svoje zelenosvetlikajoče oči.

Njegova žena Olga, rojena 1904 v Radovljici, pristojna z možem v Beljak, kratko: »Nič krada. Pošteno kupila blago.«

Živi na pravici banske uprave

Cigan Maks Rak, rojen 1898 v Laškem, oženjen z Ido: »S to mojo ženo enega otroka, dva z drugo. Sploh (kazoč na prednjo klop) ne poznam teh ljudi Cigane sem srečal z ženo. Vprašal sem jih: Kako je na Stajerskem? Rekli: Dobro, če si tam doma. Sem muzikant. Živim z ženo na pravici banske uprave. Citre mi vrni!« Žena Ida, prava koketka: »Nisem krada. Eno ruto sem kupila od prvega gospoda.«

Mirno so sprejeli sodbo

Zaradi zločinov vlomne tatvine so bili obsojeni: Brandner na 1 leto, Zlatko Hudorovič na 10 mesecev in Jurij Taubman na 9 mesecev strogega zapor. Vsi v izgubo častnih državljanov pravic za 3 leta. Olga Taubman na 3 dni strogega zapor zaradi prestopka prikrivanja najdenega in ukradenega blaga. V kazni se jim vsteje zapor od 16. julija letos. Zadnji trije so bili nato spuščeni na svobodo. Ida Rakova, strastno-vesela: »Moje zlato! Greva vun na svobodo!« Maks Rak predsedniku: »Hvala vam lepa.« Cigani so drugače kazni sprejeli.

Cigani doživeli črni dan na št. 79

Ciganske zgodbe in komedije, z jokom in stokom pomešane, so se včeraj razpletale pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Fran Gorečan, a sta vtirola gg. Ivan Kralj in Rajko Lederhas. G. Fran Sever pa je cigane obtoževal raznih nočnih vlomilskih podvigov in prvega celo hude telesne poškodbe na lžanskem.

Tat in revolverski unak Hudorovič

Vrhniški Hudoroviči so posebna ciganska pasma. Njih glavni rajon so kraji od Vrhnike proti Igu tja na Dolenjsko. So poseben tip. Niso tako ogljeno črni, kakor n. pr. sremski, banaški in slavonski. Med njimi je mnogo svetolasecev in tudi ciganke imajo dostikrat prav prijetno zelene oči.

Pred tri sodnike je včeraj stopil prav tršat, širokopleč in krepak cigan Branko Hudorovič, rojen 1908 na Vrhniki. Oženjen. Obtožnica v generalijah navaja, da je cigan brez poklica in brez stalnega bivališča. Pokojni naš Cankar pa bi dejal, da je cigan brez doma, brez frizure in brez opravič. Ta cigan ima pa prav čedno frizuro.

Junak Branko Hudorovič je bil najprej obtožen, da je lansko jesen od 22. do 30. septembra vlomil v razne trgovine na Dolenjskem, tako v Gaberju, Starem apnu, v Zalni in Lučah. Trgovcem je odnašal prav bogat plen, veliko zalogo tobačnih izdelkov, mnogo jestvin in drugega blaga. Vrednost plena so cenili na približno 10.000 din. Svoje nočne podvige je Branko organiziral z drugimi pajdaši, ki pa so utekli roki pravice.

Tam v izanskem Podkrajju so v soboto ponoči 26. marca letos Hudorovičevi cigani uprizorili pravo bitko. Sprli so se z domačimi fanti v gostilni. Pravijo, da je cigan velik strahopetec, Hudorovič pa so pokazali, da so pravi junaki ne noža, marveč revolverja. S ceste so uprizorili pravcati »juriš« na Tehovnikovo gostilno. Skozi okna so streljali kakor na fronti. Mladi Lojze Tehovnik je bil od ciganske krogle zadet v desno pisčal, dobil je hudo poškodbo, tako da sedaj šepa. Orožniki so pozneje v nedeljo zasledovali cigane in vlovili junaka Branka, ki je bil sedaj obtožen prestopka zoper življenje in telo po §-u 108 k. z., ker je Tehovnika hudo telesno poškodoval.

Cigan je vse zanimal in zatrejal po stari ciganski navadi, da je nedolžen. Ni kradel, ni streljal.

Mali senat je Branka obsodil zaradi štirikratnega zločina nočne vlomne tatvine na 1 leto strogega zapor in v izgubo častnih državljanov pravic za 3 leta. Branko pa je bil oproščen zaradi revolverskega junaštva od obtožbe revolverskega junaštva zaradi pomanjkanja dokazov v smislu §-a 280 k. z., ker priče niso mogle točno označiti Branka za onega, ki je obstrelil Tehovnika. Ta je zahteval odškodnino 2740 din, a je bil glede tega zahtevka zavrnjen na civilno pravno pot. Cigan Branko je zagrenjen sprejel kazni.

Druga cigansko-tatinska komedija

V dvorano št. 79 je nato stopila druga ciganska družina, prav pestra in raznolika. Štirje cigani so vstopili uklenjeni, sledili sta jim dve ciganki. Majša je nosila šestmesečno dete v naročju. Ta otroček je bistro pogledoval okrog in večkrat zajokal. Oče ga je bil vesel ter ga je v dvorani lepo božal in poljuboval. Cigani imajo res globoko ljubezen do svojih neboljčkov!

Brez posebnega obvestila

Tužnim sreem sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je za vedno zapustila naša ljubljena sestra, teta itd., gospa

JOSIPINA INDRA vdova PROKOP, roj. KALMUS vdova okrožnega zdravnika

dne 29. t. m. po kratki in mučni bolezni, previdena s tolažili sv. vere.

Na zadnji poti jo bomo spremili v soboto, dne 1. oktobra 1938, ob 4 popoldne izpred mrliške veže, Stara pot št. 2, na pokopališče k Sv. Križu, kjer jo bomo položili v rodbinsko grobnico k večnemu počitku.

Ljubljana, dne 29. septembra 1938.

JAROSLAV KALMUS, brat

ANA VILHAR, vd. ULRICH roj. KALMUS, FRIDERIKA KALMUS, sestri in ostalo sorodstvo.

Od tu in tam

Sarajevski kanonik in apostolski protonotar Mate Bekavec je predvčeršnjim umrl. Bekavec je bil silno delaven duhovnik, ki je delal povsod tam, kjer je šlo za koristi hrvatskega naroda. Zaradi tega mu bodo sarajevski Hrvatje pridelili na vse svečan pogreb, ki ga bo vodil nadškof dr. Šarić. Zlasti pa žalujejo za pokojnikom vse gospodarske in kulturne organizacije hrvatskega gibanja. Bekavec je bil od vseh začetkov, ko se je začel udeleževati med narodom, zvest član bivše HSS.

Naselje iz četrtega stoletja pred Kristusom je v bližini Vukovarja na bregu Gradac ob Donavi odkril slavnar arheolog slovenski rojak vseučiliški profesor dr. Walter Schmidt. Z izkopavanjem je začel že pred nekaj meseci, toda šele zadnje dni so se pokazali vidni uspehi. Izkopanine so ohranjene lepo ter bodo za proučevanje stare zgodovine nudile obilo novega materiala. Posebno dobro so ohranjeni temelji stanovanijskih hiš. Dr. Schmidt bo z izkopavanjem še nadaljeval.

Cena plodni zemlji v Vojvodini zlasti pa v okolici Subotice se je močno dvignila. Tam imajo komisijo, ki kontrolira vsako prodajo in nakup nepremičnin, zlasti za primer, da si ne bi tuje preveč nakupili naše zemlje. Od marca je bilo samo v Subotici sklenjenih nič manj kakor 2130 kupčij z nepremičninami, od katerih pa je komisija odobrila le 73. Madžari, Nemci, Judje in drugi pripadniki neslovanskih narodov so sklenili 622 kupčij. Katastrsko jutro plodne zemlje je veljalo spomladi od 10.000 do 15.000, sedaj pa so cene poskočile že za 30 odstotkov.

V zadnjih dveh letih se je proizvodnja nafte v medijumskih vasicah Selnica in Peklenica močno povečala. Prejšnja leta so tam s precej primitivnimi pripravami nakopali v pol leta po 240 ton, letos pa v prvem polletju že 508 ton. Izvirki so last posebnih družb, v kateri so imeli Nemci do nedavnega glavno besedo. Pozneje pa so izstopili, da so na njih mesta prišli Svcariji. Ti so dali tudi nov denar na razpolago za nadaljnja vrtanja. Prevladuje namreč prepričanje, da so medijumski izvirki bogati, le da bi bilo treba vrtati nekoliko globlje in tako priti do bogatejših ležišč.

Skoro vsa vas je pogorela v Gornji Belici pri Rikovu v Srbiji. Ogenj je nastal na koncu vasi v nekem skednju, ki je bil poln slame in sena. Zdi se, da je nekdo neprevidno vrget v bližino slame ogorele cigarete ter s tem zakrivil ogenj. Z bliskovito naglico se je ogenj zaradi močnega vetra razširil na bližnje hiše in skednje. Kmetje si niso znali niti mogli dosti pomagati. Zgorale je skoro vsa vas: 19 hiš, 18 skednjev, dva vodnjaka ter mnogo živine. 26 družin je ostalo brez strehe. Škodo cenijo na približno milijon dinarjev.

Upravni odbor Delavske zbornice v Novem Sadu je odstavil minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetković. Ugovore se je namreč, da so izvršili člane uprave nekatere zlorabe, zraven tega pa prestopili svoj delokrog in svoja polnomočja, ker so uveljavljali sklepe, čeprav jih ni izglasovala po zakonu določena večina. Nedavno je tamkaj več članov uprave odločilo svoje mandate, nekateri pa so se preselili iz dotedanjih stanovanj v druga, ki ne spadajo več pod delokrog omenjene zbornice. Skupščina ni dobila za svoje predloge več predpisane večine, vendar pa je odbor kljub temu nekaj takih sklepov uveljavil. Zato je minister izdal tak ukaz ter uveljavil preiskavo.

Sarajevskim gimnazijem je mestna policija prepovedala sprejanje po cestah po sedmi uri zvečer. Poleg tega jim je prepovedano svobodno obiskovanje kinematograf. Le s posebnim dovoljenjem ravnateljstva smejo obiskati predstave do sedme ure zvečer. Podobno pametno odredbo so izdali tudi ravnatelji ljubljanskih srednjih šol, zlasti, da dijaki ne smejo biti po sedmi uri zvečer več na ulicah.

Posebno novost za mlade mamice je iznašel sarajevski mizar Obradović. Na belgrajski obrtniški razstavi bo razstavil zibelko, ki se sama guga. Izumil je namreč pripravko, ki jo je treba le naviti, da potem dve uri sama guga zibelko. Poleg tega je iznašel tudi mehanizem, ki med guganjem zibelke vpije ata, mama in druge besede.

Klub sovražnikov žensk in samcev so ustanovili v Sarajevu nekateri trdovratni samci. V pravilih je tudi določilo, da bo vsak član kaznovan, če bi ga videli v ženski družbi. Za prvi prekršek je kazni dva dinarja, za naslednje pa več. Zbrani denar bodo porabili za pomoč starim in onemoglim samcem ter za primer bolezni.

Razbojniški napad si je izmislil inkasnat zagrebški plinar Ivan Petruš, da bi bil kril primanjkljaj v svojih računih. Petruš je večeraj prišel na policijo in govoril, da ga je v okolici Zagreba napadel neki razbojnik ter mu odvzel torbo, v kateri je imel okrog 10 jurjev denarja. Policija pa je uganko kmalu razrešila in ugotovila, da si je mož napad sam izmislil, da bi s tem zakril dejstvo, da je sam porabil okrog 8000 dinarjev.

Svojo mačeho je ubil v vasi Despotovu v Srbiji 16 letni pastorek Danilo Stanković. Pred dvema mesecema se je Danilo oženil z vdovo Zlato, ki je imela že vsega osem mož, pa je bila le dvakrat poročena. Tudi tega devetega moža je dobila popolnoma pod oblast ter ga pripravila do tega, da je razdelil imetje na dva dela ter enega poklonil njej. Trem možem otrokom je ostala le prazna hiša. Mačeha je začela odslej pastorko zastopljati. Ko je najmlajši Danilo sekal drva, mu je hotela mačeha vzeti iz rok sekuro, češ da je njena. Nazadnje je fanta začela še tepsti. To je Danilo tako razjezilo, da je potegnil svoj žepni nož in začel neusmiljeno mesariti mačeho. Čez pol ure je mačeha v strahovitih bolečinah izdihnila, a deček se je šel sam prijaviti sodišču.

Strahovita ljubavna tragedija se je odigrala v Sremski Mitrovici. Po mestu sta se sprehajala Vaso Gelič in Marija Čuič ter se razigrano pogovarjala. Ko sta prispela v bližino mestnega poglavarstva, je k Mariji pristopil policaj in jo hotel legitimirati. Takrat pa je Gelič potegnil samokres in dvakrat ustrelil proti svojemu dekletu ter ga zadel obakrat v glavo. Nato je obrnil cev samokresa še proti sebi in si poglaval kroglo za ušesom v glavo. Obadva so prepeljali v bolnišnico, vendar pa je Marija že med prevozom umrla. Za ubijalca pa menijo, da ga bodo ohranili pri življenju.

Bogat plen je padel v roke vlomilcem, ki so vlomili v mlin bratov Pirg v Veliki Gredi pri Vrhu. Vlomilci so morali biti dobro poučeni o razmerah v mlinu, ker so svoj posel naglo opravili. Navrtali so veliko železno blagajno ter odnesli iz nje 20 jurjev gotovine ter 500.000 dinarjev v raznih vrednostnih papirjih. Menijo, da so ta drzni vlom izvršili cigani, ki so se nekaj dni prej klatili po okolici.

Delo Katoliškega društva v Celju

Celje, 27. septembra.

Katoliško prosvetno društvo v Celju je imelo v ponedeljek ob 8 zvečer svoj redni litni občni zbor v Orlovskem domu v Samostanski ulici. Občnega zbora se je udeležilo veliko število članov, ki so z veseljem poslušali poročila društvenih odborov, ki so v svojih izbranih poročilih podali bilanco svojega dela za ljudsko prosveto. Zborovanje je vodil neumorni predsednik g. prof. Kovarčič. Uvodoma je pozdravil vse navzoče in se zahvalil agilnemu odboru, da je tako marljivo in z veliko ljubeznijo delal za slovensko katoliško prosveto.

V poslovnem letu je imelo društvo celokupnega prometa 38.943,75 din. Na prejemke je odpadlo 20.027,75, na izdatke pa 18.916 din. Najvažnejše postavke med izdatki je bila nabava novih knjig, od teh največ leposlovnih, in podpore, ki jih je društvo nakazalo revežem. Prav zanimivo je bilo knjižničarjevo poročilo. Od lanskega leta se je število knjig Ljudske knjižnice Katoliškega prosvetnega društva dvignilo že nad 2400, kar je že res lepa knjižnica. Največ zanimanja je bilo za le-

poslovne knjige. Knjižnica posluje vsak delavnik do 6 zvečer, ob sobotah do 7 in tudi v nedeljo od 8—10 dopoldne. Društvo je imelo rodna predavanja, zlasti pozimi, ko so prihajali v Celje razni predavatelji iz Ljubljane, Maribora in iz Zagreba. Priredilo je tudi več poučnih ekskurzij in izletov kakor na Koroško, Primorsko, k Žiškemu samostanu itd. Pri akademijah, ki jih je priredilo društvo, so sodelovala tudi druga celjska društva, kakor Fantovski odsek, Dekliški krožek, Celjski zvon, Celjski oktet in Lenardonov orkester.

Izvoljen je bil naslednji odbor: Prof. Kovarčič Peter, Kvas Ivan, Kroljč Jože, Plahutnik Jože, Lužnik Franc, Krušič Danica, Vrabl Vanč in Vrabl Tone. Za revizorje so bili izvoljeni: ravnatelj Jerič Franc, Plahuta Jože in prof. dr. Ganter. Razsodišče: dr. Hodžar, Vinko Prelog, Jakob Grmek.

Pri slučajnostih se je sklenilo, da bo priredilo tudi letos redne prosvetne večere, nadalje tedenska predavanja, ki bodo v Orlovskem domu, filmska predavanja o katoliškem shodu v Pragi, o lepoti češke zemlje, olimpijadi v Berlinu, o Vatikanu, dalje avtobusne in poučne ekskurzije. Program bo sporočen sproti po časopisih.

Preužitkarji - naša bolečina in skrb

Uvede naj se obvezno zavarovanje za starost in zavarovanje za doto

Slov. Konjice, 27. septembra.

»Kmet je steber države« — tako govori znameniti slovenski narodni pregovor. V resnici: če ne bi bilo kmeta, bi tudi drugi stanovi ne obstojali. Kmet je bil prvi na zemlji. On pa ni samo steber naše agrarne države, ampak tudi drugih industrijskih; saj vsi sadovi zemlje gredo skozi kmetove roke in brez njih se ne da živeti.

Te misli, ki smo jih morali naznačiti v podkrepitve naslednjih vrstic, najjasneje potrjujejo, da se mora kmečkemu človeku posvečati največja pozornost; če bi ta podlegel, se zrušijo tudi drugi stanovi. Kmečko ljudstvo je izvršila sila vsakega naroda, kakor je izobraženstvo gonila. Nekatere moderne države so zanj že veliko storile; pri nas pa se je v tem oziru pod sedanjo vlado mnogo izboljšalo.

Predmet našega današnjega dopisa je prevzitarstvo, velika bolečina in skrb naših kmečkih domov. Ako bi hoteli prečiti problem podrobno opisati, bi morali napisati celo knjigo; vendar ga bodo čitatelji spoznali v glavnem iz naslednjih stavkov. Prevzitarji so v pravem pomenu besede kmečki upokojenci, ki po letih truda in znoja uživajo na rodni grudi svojo starost. Ker si ne morejo ničesar prihraniti, žive na račun potomcev, katerim prepušče posestvo. Njihovo življenje pa v večini ni »mir na stara leta«, ampak pogosto trpljenje in neprestan boj za obstanek, medtem ko predstavljajo za naslednika težka bremena.

Ko oče in mati izročita posestvo sinu ali hčeri, pride v hišo snaha ali zet. Ostali otroci se navadno razkrope, pogostokrat pa vsaj v manjšem številu ostanejo še pri starih, ki se navadno umaknejo v stransko sobo ali »hiško«. V izročilnem notarskem zapisu uredda od nastopajočih z ostalimi dosedanjimi in bodočimi člani rodbine zadevo dat, poleg tega pa starša stavita kot pod-

lago za odstop od gospodarstva izročilne pogodje, pod katerimi prepušča posestvo. Prevzemnik se obveže, da jih bo izpolnjeval. Ti pogoji so navadno: dosmrtno stanovanje v hiši za starše ali še katerega izmed otrok, potem letne živilske dajatve v poljskih pridelkih, mesu, pičati in denarju. Navadno mora prevzemnik dajati še drva, včasih tudi obleko in obutev, nekaj zemlje za posevke itd. Vse to se ravna po velikosti kmetije in dohodkih za časa »stare vlad«.e.

Mnogokrat pa nastane za prevzemnika trda: dote, lastno gospodarstvo, prevzitarke dajatve, dolgovi... Na mah se znajde v mučnem položaju in je treba marljivega gospodarstva, da se vse obdrži v ravnovesju. Ugotavljamo, da se pri nas mnogim prevzitarjem godi boljše kot »ta mladim«, čeprav so prvi vendarle reveži. Niso nikomur ničesar dolžni in skrbne samo zase. Naslednik mora prevzitarje preskrbeti, četudi sam nima. To pa premnogokrat pomeni kamen spoditke; tukaj se pričenejo oni žalostni pojavi po naših kmečkih hišah, zaradi katerih je bilo razdrtih že toliko domov: nemiri, pretepi, tožbe, eksekcije, dražbe in čisto še hujši primeri. Tako se trpi na obeh straneh in večkrat so prevzitarji vredni vsega pomilovanja. Domovi, kjer so prevzitarke zadeve lepo urejene, pa so v resnici srečni.

Tako je prevzitarstvo veliko breme za našega kmeta. Ono tvori veliki, kričeti problem, ki ga bo treba pričeti pri jedru reševati po modernih načelih, in sicer z uvedbo obveznega kmečkega starostnega zavarovanja ter z obveznim zavarovanjem za doto, na podlagi katerega bi preskrbel doto otrokom že oče najpozneje do starosti 16 let. Na tem bi elonelo tudi novo dedovalno pravo za kmete. Ko bo to urejeno, bo urejena vsa socialna plat našega kmečkega človeka, ki bo tedaj v resnici trdni steber države, ker mu bo zasiguran obstoj.

Čudne pustolovščine treh tatinskih bratcev

Maribor, 28. septembra.

Nemške obmejne oblasti so izročile naši obmejni policiji v Mariboru tri mlade fantaline v starosti 12, 13 in 14 let, ki so jih zalotili na nemškem ozemlju ob naši meji in ker niso imeli pri sebi nobenih dokumentov, so jih aretirali. Obmejna policija jih je izročila mestnemu policijskemu komisariatu, kjer so mladim izprašali vest, pa se je razgrnila pred policijskimi uradniki.

slika nenavadnega pustolovskega življenja

teh treh fantov. Vsi trije so si bratje, najstarejši je 14 letni Ivan, 13 letni Vladimir in 12 letni Stefan Farion. Njihov oče je pristojen v Binjavo, okraj Podhajec na Poljskem. Ivan in Vladimir sta rojena na Poljskem. Stefan pa se je rodil v Banjaluki, kamor se je njihov oče z rodbino preselil leta 1926. ter je bil zaposlen na neki žagi. Letos julija pa so naše oblasti v Banjaluki izgnale vso rodbino Farion iz naše države ter so bili 9. julija odpremljeni izgonnim potom v Binjevo na Poljsko, kamor so pristojni.

Beg od doma v Jugoslavijo

Fantje so pripovedovali na policiji, da so se nahajali doma samo en mesec, potem pa so sklenili, da pobegnejo ter se vrnejo v Jugoslavijo, ker se jim na Poljskem ni dopadlo. Mislili so, da bodo dobili pri nas kakšno delo, s katerim se bodo preživljali. Res so sklep izvršili ter so se podali peš čez Češkoslovaško in Madžarsko, v bližini Osjeka pa so prišli v našo državo. Med potjo so se preživljali z beračenjem. V Osjeku so se za držali nekaj dni, potem so šli do Nove Gradiške, od tam pa so šli preko Novske, Sunje, Siska, Zagreba in Celja do Maribora, potem pa so jo mahnil pri St. Ilju čez mejo. Na nemški strani pa jih je zadel usoda ter so bili aretirani. Pravi, da so nameravali nazaj domov na Poljsko, ker pri nas niso dobili dela.

Konferenca za nov most v Mariboru

Maribor, 28. septembra.

Vprašanje drugega mariborskega mostu, ki bi v Pobrežju vezal obe dravski nabrežji, postaja vedno bolj aktualno sprito ogromnega prometa, ki gre sedaj čez edini most. Ze dolgo let se pečajo mariborski faktorji s tem vprašanjem, več projektov je bilo že predloženih, zagotovljen je bil deloma tudi že zasebni kapital, ki bi se pri gradnji mostu soudeležil, vendar je zadeva vedno naletela na velike ovire. Sedaj pa je vzel akcijo za nov mariborski most v roke ban dr. Marko Natlačen, na katerega iniciativo se bo vršila v Mariboru v ponedeljek, dne 3. oktobra konferenca prizadehlih faktorjev, ki naj najde pot na ta način, da se želja Maribora in njegove okolice ter zahleva dobro urejenega prometa po novem mostu čimprej izpolni. Konferenca se bodo poleg g. bana udeležili še mariborski župan dr. Juvan, načelnik okrajnega cestnega odbora podžupan Zebot, senator dr. Schaubach, pobojski župan Steržina, košaki župan Kirer ter tehnični strokovnjaki.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometrsko stanje	temperatura v C°	relativna vlažnost v %	Veter (smernost, jakost)	Pada vine (mm)	Vrsta
Ljubljana	766-1	20-14-0	9-1	8 SW ₁	—	—
Maribor	765-0	19-0-0	9-0	5 0	—	—
Zagreb	769-5	22-0-10	9-0	8 E ₁	—	—
Belgrad	769-5	25-0-7-0	7-0	7 E ₂	—	—
Sarajevo	772-2	23-0-5-0	9-0	10 0	—	—
Vis	769-5	18-0-15-0	9-0	10 0	—	—
Split	768-7	24-0-16-0	6-0	6 N ₁	—	—
Kumbar	768-0	23-0-16-0	8-0	7 NE ₂	—	—
Rab	769-5	20-0-16-0	6-0	8 SE ₂	—	—
Dubrovnik	767-7	23-0-14-0	8-0	10 NE ₁	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno, precej toplo in spremenljivo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večeraj do danes: Večera je bilo do 9.15 popolnoma oblačno. Ob 9.30 dalje se je oblačnost večkrat pretrgala in je sijalo sonce, bilo pa je večinoma ves dan oblačno; prevladovali so srednji oblaki. Ob 17.20 pa se je popolnoma pooblačilo s težkimi nizkimi oblaki. Istočasno je pričel pihati precej močan jugozahodni veter. Ob 19.50 se je pričela oblačnost manjšati in se je kmalu nato zjasnilo. Ponoči je bilo jasno, proti jutru pa oblačno.

Koledar

Danes, četrtek, 29. septembra: Mihael. Petek, 30. septembra: Hieronim.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6; mr. Hočvar, Celovška c. 62; mr. Garts, Moste, Zaloška cesta.

Molitvena ura za ohranitev miru v Evropi

Nocoj na god sv. nadangela Mihaela se bo v stolnici običajna tedenska molitvena ura opravila v ta namen, da bi od Boga prosili modrost in uvidenost vsem odločujočim državnikom, da bi svoje narode obvarovali grozot vojne.

Ura molitve se začne ob osmih zvečer. Vabim duhovščino in vernike k tej skupni molitvi.

29. septembra 1938. † Gregorij Rožman, škof.

Pri drugih narodih je nastala za kitaro kot solistični instrument že cela literatura. Tudi Hrvatje imajo že več skladb za ta instrument, prav tako Čehi, Poljaki in drugi svetovni narodi. Na kitari bo izvajal g. Stanko Prek prihodnji ponedeljek ob 20. uri v mali Filharmonični dvorani dela naslednjih skladateljev: Padovec, Oginski, Diabelli, Schubert, Benedictus, Call, Schneider, Dominici in Mertz. Na tem večeru bomo spoznali, da je kitara tudi dober solistični instrument in da ne služi samo za pevsko spremljevanje. Gospod Stanko Prek je mojster na svojem instrumentu, čemur so se lahko prepričali že naši radio poslušalci. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Za mestne reveže sta namesto vence na krsto gospe Marije Maister, vdove generala, darovala gospa Duška in g. dr. Foerster Vladimir iz Ljubljane, Dalmatinova ulica 11, 150 din. Za lepi dar se mestno poglavarstvo iskreno zahvaljuje z željo, naj bi se dobri ljudje tudi o vseh svetih spominjali revežev ter darovali vso, namenjeno za vence in cvetje na grabovih, v mestni socialni sklad.

Uprava kina Matice obvešča tem potom c. občinstvo, da odpravi svojo novo sezono s 1. oktobrom. Kino Matice si je osigural vrsto odličnih filmov svetovnih produkcij in je skrbno izbral novemu duhu in času primeren program. Otvoritveni spored bo uprava pravočasno objavila v dnevnem časopisu.

Češke radijske postaje v Bratislavi, Košicah in Banskí Bistrici bodo odslej vsak dan ob pol 10 zvečer oddajale svoja poročila, prirejena nalašč za Jugoslavo, v srbohrvatskem jeziku.

V počastitev spomina pokojnega polkovnika M. Bleiweis-Trsteniškega sta darovala Jugoslovanskemu akademskemu podpornemu društvu na univerzi v Ljubljani gg. Lado in Nadja Miselj, tajnik pri Zvezi narodov v Zenevi, znesek 500 din. Iskrena hvala!

Uprava policije poziva vse tuje državljane, ki imajo dovoljenje za bivanje v kraljevini Jugoslaviji za nedoločen čas, da se takoj zgledajo pri upravi policije v sobi št. 1. Izvzeti so samo ruski državljani-begunci, ki stalno bivajo v kraljevini Jugoslaviji.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. — Začetek ob 20.

Sreda, 28. septembra: »Car Fjodor«. Red Sreda. Četrtek, 29. septembra: »Veriga«. Red Četrtek.

OPERA. — Začetek ob 20.

Sobota, 1. oktobra: »Boris Godunov«. Red A. Otvoritevna predstava.

Kakor se sliši, bo celo pri tej epizodi sodelovalo vojaštvo.

Vse izložbe v Novem mestu so polne malih letakov-programov v državni trobojnici. Razobešeno je tudi v trgovini trgovca Kobeta, Pohvala in Medica, ter v trafiki Lukmana 5 velikih plakatov, res mojstrski izdelanih in v raznih pomembnih zamislih in barvah, kakor državni grb na belem polju, simboli z ornamentiko z začelnimi črkami kralja Petra I., kralja Aleksandra I. in kralja Petra II.

Drugi dan, to je v nedeljo 2. oktobra t. l. pa bo ob pol 10. uri dopoldne v Kapiteljski cerkvi sveta maša, ki jo bo celebriral inful. prošt g. Cerin za padle in umrle bojevnike. Pele se bodo izbrane Marijine pesmi s spremljevanjem orkestra. Pred mašo bo inful. prošt Cerin imel govor o vojnih žrtvah. Cerikveno opravilo, kakor tudi akademijo bo prenašala ljubljanska radiopostaja.

Obisk obeta biti izreden. Vsi zastopniki oblasti, uradov, šol, društev in drugi so že prijavili svojo udeležbo. Akademija vojnih invalidov in vseh Novomeščanov bo tako svečano manifestacija 20-letnice Jugoslavije.

-g-

Veliko presenečenje - fantje so nevarni vlomilci

Vse te svoje pustolovščine so fantje na mariborski policiji obširno in zgovorno opisovali. Uradniki pa se niso zadovoljili samo z njihovim pripovedovanjem, pa so pogledali tudi policijski list, v katerem so popisane vse osebe, ki jih oblasti v naši državi zasledujejo. Na svoje veliko presenečenje so v tem spisku našli tudi na tri mlade bratce Farion. Zaseduje jih policijska uprava v Banjaluki, ker so v noči na 17. septembra pobegnili iz tamošnjega policijskega zapora. Aretirani pa so bili v Banjaluki zaradi vroma ter so v policijskem listu opisani vsi trije kot nevarni vlomilci. Morajo biti pa zlo zakrknjeni kljub svojim mladim letom, ker sedaj vsako krivdo in vsak vrom trdovratno taje. Mariborska policija jih bo poslala v Banjaluko.

Plinski napad na Celje

Mestno poglavarstvo Celje, predstojništvo mestne policije, je izdalo razglas, da bo 4. in 5. oktobra na Celje plinski napad. Zaradi tega bo zatemanje mesta v torek in sredo celo noč. Mestno poglavarstvo odreja skupno s predstojništvom mestne policije sledeče: vsa reklamna razsvetljava napisov, izložb in podobno mora biti odklopljena; vsa privatna, trgovska in industrijska poslopja morajo biti popolnoma zatemnjena. Zatemanje mora biti tako izvršeno, da je notranja razsvetljava od zunaj popolnoma nevidna. To se doseže z omejitvijo in zasenčenjem notranje razsvetljave, z globlinskimi reflektorji, optičnimi filtri modre barve, zamenjavo močnih žarnic z žarnicami manjše svetlobne jakosti, zakritjem oken, vrat in vrhnih svetlin. Pri vstopih v razsvetljene prostore direktno s ceste morajo biti dvojni svetlobni zastori. Za označbo popravil na cestah se uporabi rdeče svetilke, ki so zgornj in ob straneh zasenčene. Zarometi vozil, zastirli s črno zaslonko, morajo imeti v sredini odprto horizontalno širine 5—8 cm, višine pa poldrugi centimeter. Tudi zadnje luči vozil morajo biti zasenčene. Uporaba kazalec smeri je dopustna. Predpisi za zasenčenje žarometov vozil veljajo samo za vozila iz celjske občine. Za čas vaje bo vsa javna razsvetljava ukinjena, prav tako morajo biti odklopljene luči na dvoriščih, vrtovih itd. Dovajanje toka in svetilnega plina podjetjem in privatnim ostane neprekinjeno. Vsi prestopki se bodo kaznovali z globo do 1000 dinarjev, odnosno z zaporom do 20 dni.

Akademija vojnih invalidov

Novo mesto, 27. sept.

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Novem mestu pripravlja kot 20-letnico Jugoslavije v soboto, 1. oktobra t. l. ob 20. uri v telovadnici osnovne šole lepo akademijo. Na sporedu so pesmi maseanega in moškega zbora, recitacije in salonski orkester. Tajnik Udruženja, g. Jurak bo imel kratko predavanje »Zedinjenje Jugoslovancev in vojne žrtve«. Na koncu akademije se bo igrala vojna epizoda, ki jo je napisal vojni invalid L. Cizler: »Iztrgano srce« in se godi na Doberdolu.

Večno tekanje, ropot in kričanje po ulicah evropskega „Orienta“

Kdor hoče videti pravi orientalski svet, mora lanes iti že precej daleč iz Evrope, ker vpliv azijskih divjih narodov, ki so v prejšnjih stoletjih prišli tudi na evropsko celino, predvsem na Balkanski polotok, vedno bolj gineva. Spet pa ne moremo reči, da je ta vpliv tudi že čisto popolnoma izginil. Pristni košček tega orientalskega sveta imamo priliko videti še vedno na Balkanu, in sicer v jugoslovanski Macedoniji, v Skoplju in okolici. V Sarajevu pa ga res skoraj ni več. Sarajevčani so danes že kar užaljeni, če jim kdo reče, da so še orientali, in smatrajo to za kar za žalitev. Celo v Turčiji je orientalski svet že čisto samr, ne samo v evropski, pač pa tudi onstran Bospora. Tam ne vidiš danes nobenega fesa več, ne vidiš tudi mohamedanskega duhovnika, odega v pisan turban, in tudi ženske na ulici niso več zakritega obraza. Če hočeš torej videti kaj košček pravega »orienta«, ne hodi več v Turčijo, pač pa se ustavi raje kar v Macedoniji, v skopljanski okolici.

Prvi vtisi o Skoplju

Tujec, ki se od severa pripelje v okolico Skoplja, srečuje tu na železniških postajah in po vseh čisto drugačne obraze, kakor drugje v Evropi. Tudi hišice, bolj rečeno kočje, na tujca naredijo vtis, kakor da se je nenadoma znašel nekje v orientu. In ko se pripelješ preko vardarskega mostu, se ti razgrne čisto svojevrsna slika mesta, kakršnega menda tudi ni nobenega več v Evropi, slika Skoplja. V ozadiju se dviguje grajski hrib, ki je bil za časa turških bojev edina obrambna točka tega mesta. Ob vnozuju stoji velik oglat stolp s svojevrsno uro, in nato cel gozd vitkih minaretov, ki bodo s svojimi ostrimi konicami v minjino neba. Da, to je res podoba čisto orientalskega mesta, kakor si ga je človek predstavljal.

Kadar izstopiš iz kolodvorskega poslopja na ulico, se ti to mesto ne zdi prav nič nenavadno, pač pa prav takšno kot so druga evropska srednje velika mesta. Pred kolodvorom čakajo avtomobili in kočiji, v bližini stoji čisto moderni hoteli. Prav tako nič nenavadno čudnega niso glavne ulice in poslopja ob njih, kavarne, okrepčevalnice, kulturne ustanove itd. Tu dobiš vtis, la si prišel v prav takšno mesto, kakor so druga ugoslovanska mesta. Če pa greš dalje preko velikega kamnitnega rimskega mostu, se ti zazdi, kakor da se je pred teboj odprl čisto nov, dozdaj nepoznan, pravi vzhodnjaški svet.

Večni dirndaj po turškem delu Skoplja

Kakor da se je tu nagnetlo skupaj vse in hoče na enak način nekaj prispevati k celotnemu razpoloženju. Tu vidiš moža, ki prodaja vodo v nadeninastem kotliču, obešenem čez ramo, da na njem ropota kovinasti pokrovec. In ta čudni prodajalec neprestano vabi s svojim hreščočim glasom kupce, da si privoščijo sveže vode. Sna-

žilci čevljev tolčeja s krtačami skupaj, kakor da tekmujejo, kdo bo povzročil večji ropot, ali pa razbijajo z njimi po lesenih pručicah, ter kažejo s prstom na čevlje vsakomur, kdor pride mimo, češ da ima umazane čevlje. In vsak se res kar ne hote ozre pod noge, če so njegovi čevlji res tako nedostojni za Skopje. Ko pa stopiš v stari turški del Skoplja, vidiš, da je bilo vse to, kar si videl in slišal prej, prav za prav še zelo malo. Kričanje, ropot, vsi mogoči glasovi, vse to se bje kakor za stavo, kdo bo močnejši. In česa vsega tu ne vidiš? Menda res ne manjka nobene stvari. Tu lahko vidiš belobrade ljudi, ki pukajo valno in predejo. Dalje vidiš kovače, ki kujejo in prodajajo svoje bakrene izdelke, kakor razne vrste kotle in drugo posodo. Ti čudni kovači imajo kar svojo ulico, ki se tudi po njih imenuje. Delavnica stoji pri delavnici, ki je obenem tudi prodajalnica. Tujcu, ki zaide v ta vzhodnjaški svet, se zdi, da mora v kratkem postati gluhi, če bi ta nenavaden ropot in nabijanje s kladivi moral še dolgo poslušati. Kajti tu niso na vse zadnje samo ti kovači in preji. Starinarji, prodajalci preprog, lončarji, strugarji, ki delajo vsi v svojih majhnih, ne preveč priključnih delavnicah, v katerih zastoj iščeš, da bi našel kaj evropskega. Po nekaterih teh delavnicah in prodajalnah nimajo niti pručice. Pa čemu, saj je vendar dosti bolj

poceni, če človek sedi kar na tleh

In skozi ves ta dirndaj pa dirjajo zagoreli, ali pa vsaj umazani otroci in se pode od ene prodajalne do druge, kakor da bi se lovili. Seveda tudi ti nisi čisto tiho. Vse morajo opraviti: Treba je pravčasno prinesiti od bližnjega »kavarnarja« turško kavo, brez katere Turki ne morejo živeti, otroke pošiljajo okrog z raznimi drugimi naročili, dalje morajo tudi pomagati pri delu, ko so komaj dobro shodili. Vse je samo večno prihajanje in odhajanje, večno tekanje in beganje po teh čudovitih ulicah evropskega orienta. Vsak hoče obrniti pozornost mimoidoših nase. In da je slika še bolj popolna, se prerivajo med to množico z najraznovrstnejšimi tavori obloženi osli, ki sem pa tja za trenutek s svojim riganjem prevpijejo ves ta hrup in hočejo tudi priti do veljave.

Pristranska „iznajdba“

Moški tu še nosijo turško pokrivalo fes. Zdi se jim to čisto razumljivo. Na ulicah srečuješ tudi ženske z zakritimi obrazi, kot prave strahove. To je »iznajdba«, ki ne dovoljuje človeku, da bi pogledal ženski v obraz, ona pa sme ogleovati ves svet, ki se vrti okoli nje.

Vse to, česar danes v Turčiji ne vidiš več, si imaš priliko ogledati nekoliko bližje, v macedonskem Skoplju. In se pravijo, da Jugoslavija ne dovoljuje tujim narodnim manjšinam, tudi takšnim, ki ji ne delajo preveč ugleda in časti, njihovega svobodnega življenja.

»Stranga« za kmečko »ohčet«? Ne, to so le zapreke, kakršne so postavljali pri zadnjih nemirih v sudetskih pokrajinah

Skrivnost najlepše ženske iz Mehike

Ženska, ki zaradi poroke ni hotela iti k filmu

Neka filmska družba je že v začetku tega leta snemala svoje filme v Mehiki. Naredila je že štiri mehiške filme. Pri filmanju so uporabljali tudi statistke. Filmski podjetnik je najel manadžerja, nekoga Friderica Besswearta, ki naj bi iskal v mehiških mestih lepotic za filmske predstave.

Za velikonočne praznike je pridni manadžer bival v Tampico. »Hočete vedeti, kje je najlepša žena Mehike?« je vprašal hotelir Besswearta. »V Tampicu živi in se imenuje Joun Delisquar. Vsak dan jo lahko vidite, ko odhaja v pisarno.«

Manadžer ni hotel čakati drugega jutra, temveč se je takoj oglašil pri dekletu. Hotelir ni pretiraval. Joun Delisquar je bila res izredno lepa. Njene poteze so bile sila nežne in pravilne, imela je lepe oči in postavo. Za njene kretnje bi jo lahko marsikatera filmska igralka zavidala. Bessweart je bil trdno prepričan, da ni v Mehiki lepše ženske.

Odklonjene ponudbe

Joun Delisquar pa se ni zmenila za manadžerjeve ponudbe in ni niti hotela slišati o filmu, kajti bila je zaročena s tovarnarjem, pri katerem je bila kot tajnica. Drugi mesec se je mislila z njim poročiti.

Bessweart je moral oditi, ne da bi kaj opravil. Vendar ni obupal in je še vedno računal, da se mu bo posrečilo spraviti to lepoticu k filmu. V resnici je nastala v življenju Joun Delisquar velika sprememba. Nekaj mesecev je minilo, ko je nekoga dne prejela pismo svojega zaročenca, v katerem ji piše, da bo ob prejemu tega pisma on že mrtev. Tovarnar je zabredel v finančne težkoče in je upal, da bo z igranjem na karte spet rešil svoje podjetje. Toda sreča mu ni bila mila, zaigral je še zadnji denar.

Zdaj je prišel Bessweartov čas, ko je lahko računal, da bo lepoticu sprejela in podpisala nad vse ugodno filmsko ponudbo. Po nekaj tednih je Joun Delisquar res podpisala pogodbo in je obljubila, da bo prišla po ureditvi svojih stvari v Mexico City. Frideric Bessweart je pomirjen odšel iz Tampica v Mexico, kjer je začel s pripravami za film z Joun Delisquarjevo.

Zagoneten konec

Tedaj pa je prišlo presenečenje. Joun Delisquarjeve, ki so jo čakali manadžer in vsa filmska družba, ni bilo od nikoder. Frideric Bessweart je pozvedoval v Tampico in ugotovil, da je dekletu odšlo od tam ob določenem času. Manadžer je najprej mislil, da bo zaradi izostanka Delisquarjeve, naredil še večjo reklamo in takaj povečal zanimanje. Tako je nekaj dni tolažil tudi filmeke podjetnike. Šele po enem tednu je podal ovadbo na policijo.

Za lepo Meksikanko se je začelo mrzlično iskanje, toda za njo ni bilo mogoče najti nobenega sledu. Kdaj je imel interes na tem, da je to dekletu izginilo? Morda kaka filmska igralka, ki se je bala konkurence s strani lepe Delisquarjeve, morda celo manadžer sam, ki bi se hotel masčevati zaradi zavrnjenih ponudb. Policija je zaprla različne osebe in tudi manadžer je moral odsedeti štiri dni v preiskovalnem zaporu.

Tedaj pa je prišla na policijsko upravo iz Tampica prijava, ki je preiskavo preokrenila čisto v drugo smer. Tudi brata tovarnarja, s katerim je bila Delisquarjeva zaročena, že več dni ni bilo mogoče najti. Izginil je brez sledu. Dva dni kasneje so našli na meji Tampica, njegovo truplo, poleg katerega je ležala mrtva tudi Joun Delisquarjeva. Okoliščine so govorile zato, da je lepa Meksikanka najprej ustrelila brata svojega zaročenca, nato pa še sama sebe. Za seboj nista pustila nikakih poslovnih pisem, ki naj bi razjasnila skrivnostno smrt.

Programi Radio Ljubljana

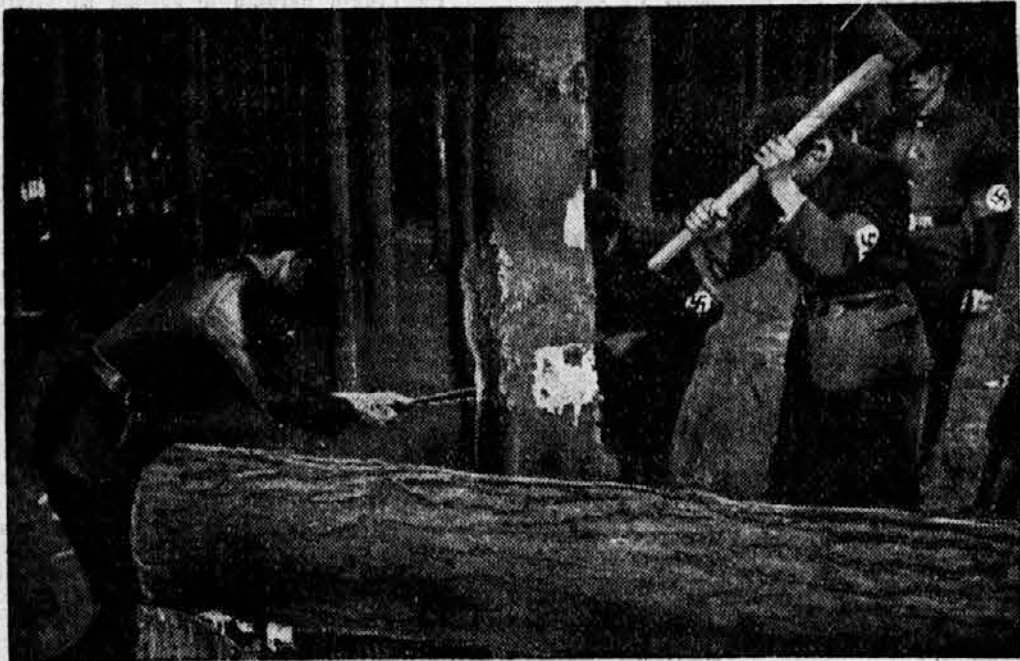
Cetrtek, 29. septembra: 12 Razni zbori pojo (pl.) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega ork. — 14. Napovedi — 15. Dvopak: Slovenski ples (česka filharmonija, dirig. Václav Tábich, plosče) — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarik) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Srbi med ustanovitvijo prvega hrvaškega gledališča (dr. Ivan Nevestić) — 19.50 10 minut zabave — 20. Violinski koncert g. prof. Karla Rupla — 20.40 Koncert Radijskega orkestra — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Duet klavirja in harmonike.

Petek, 30. septembra: 12 Odmevi iz naših krajev (plosče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi, poročila — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 18. Pisan spored, izra Radijski orkester — 18.40 Zenska ura: Žena pri kulturnem delu (gđe. Antica Lebarjeva) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Domača obnova v Jugoslaviji (dr. Jezdimir Kušić) — 19.50 Zanimivosti — 20. Plosče. Igor Stravinski: Capriccio za klavir in orkester — 20.30 Baladni večer. So delujejo: g. Vekoslav Janko, član Nar. gled., prof. M. Lipovšek (spremljavalci) in Radijski orkester — 22. Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plosče.

Drugi programi

Cetrtek, 29. septembra: Belgrad: 20 Simfonični koncert, 21.30 Moderni slagerji — Zagreb: 22.20 Za ples — Praga: 21.15 Napovedi, nato izvečki iz českih oper — Sofija: 20. Gosli in klavir — Dunaj: 21. Opera »Favorita« — Budimpešta: 20.20 Pevski večer, 21.20 Jazz, 22. Kvartet — Milan: 20.30 Pestra glasba —

Petek, 30. septembra: Belgrad: 21. Zabavni koncert, 22. Koncert lahke glasbe — Zagreb: 20. Pesmi in dueti, 20.30 Komorna glasba, 21. Koncert zagrebških madrigalistov — Praga-Brno: 20. Koncert orkestra, 21.25 Trio za violino, violončelo in klavir — Sofija: 19.25 Verdi: »Trubadur« — Dunaj: 20.10 Pester večerni koncert, 21. Slušna igra, 22.20 Plesna in zabavna glasba — Budimpešta: 20. Odločki iz oper, 21.35 Giganški orkester — Milan: 21. Koralni koncert, 21.30 Koncert godbe na pihala — Rim: 21. Pristaniški koncert —

Naravno barikade v Češkem lesu

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

SEDEMINDVAJSETO POGLAVJE.

Herkulovi stebri.

Kapitan Jorham se je uračunal: Pretekli je skoraj teden, preden je »Wampanog« mogla na morje. Nazadnje pa so le prišli tako daleč. Naložili so pet svetnikov, opaženih z lesom, v skladišče na kljunu ladje, in lepega popoldne so ob pozni uri na splošno zadovoljstvo dvignili sidro.

Nekaj ur pozneje so vrhovi gora, ki robijo Genovski zaliv, izginili za severnim obzorjem.

Ladja je pod novimi jadri izborna vozila. Zamorec Philadelphia, ves srečen zaradi mogočne zaloge oljčnega lesa, njegovega najljubšega kurjaka, je pel na pragu svoje male luknje, okrog katere so obesili in pritrdili nekaj kletk za kokoši. Na kljunu ladje so se dva prašička, molzna koza s kozličkom in večje število rac in gosi družili v prekrasen zbor, ki je oznanjal prihodno dobro vožnjo.

Kapitan Jorham si je do svojega, zelo pisano sestavljenega moštva ustvaril nekaj bojno ladijski red, kakršnega je poznal iz lastne skušnjosti kot nekdanji poveljnik lovskih ladij. Za »kvarilnega mojstra« so imenovali nekoga Jeba Collinsa, Novo-Angleža srednjih let, železnih las in praskajočega glasu. Ta je imel oblast, toda ne mezde drugega krmarja.

Kot edina oseba iz posadke je samo miss Jorhamova neprenehoma ostajala spodaj v svoji sobici. Sedela je tam in z nevoljo, katero je mogla le ona s svojim samoočuvanjem držati na jidru, opazovala veliko podobo Device Marije iz žgane gline, ki je na rodbinski smari Putnamovih zdaj zavzemala prostor, katerega je prej imel bakreni kuhar. Ta kuhar je bil poseben ponos miss Jorhamove. Zdelo se ji je, da je podoba izpodrinila kuhar in iz njegovega starega prostora iz gole lahkomišelnosti vsiljivosti. Kapitankina nejevolja je še zrasla, ko je odkrila, da leži v globoki gubi pod desno ramo kip otroček. Brez oziroma na verske protestantovske pomisleke do teh katoliških malikov, je miss Jorhamova imela tudi nekaj osebnih razlogov, zaradi katerih je le težko prenašala pogled na ženo z otrokom, pa naj je to bil tudi samo kip, kako stoji takole zložno v njeni lastni sobi. V teh okoliščinah bi se ji zdelo zaželjena družina

in nekako celo kot varstvo, če bi se bil novi častnik malce pogostjeje ustavljal v njeni sobi.

Toda Antonio je od zore do mraka ostajal na krovu. Stremel je za tem, da bi si pridobil toliko mornarske vednosti, kolikor je bilo pri dnevi službi in nadvse kratkem času le mogoče.

Njegov položaj na ladji je, kakor je sam zapazil, bil malo smešen. Pri moštvi in pri kapitanu je veljal za lažnega nižjega častnika.

Kvartirni mojster Collins mu je med nočno stražo v Genovi, ko sta skupaj slonela ob ograji in gledala luči v mestu, iztresel svoje srce:

»Pazite gospod Adverso, preden bomo prišli v pasat, boste imeli še poštenega posla. Poznam kapitana. Tole, kakor zdaj goni, ne bo dolgo trajalo. V ladijskem seznamu vas ima zapisanega kot nižjega častnika in to boste morali biti, tu vam noben krst ne pomaga. Povelje je povelje — ali boste temu kos ali pa ne. Mimo Gibraltarja, tako si mislim, nas bo že še spravil, toda potem...«

Da, in potem...

Tako si je mislil tudi Antonio. Bil je vesel, da je v Livornu več ali manj svojega časa prebil v pristanišču in pri ladjah. Zdaj je predvsem začel spet likati svojo lovsko vednost. Ladijska ura na »Wampanog« je bila taka, da jo je človek mogel imeti le za salo. Antonio je prvo opoldne, ko so bili na odprtem morju, privlekel svoj sekstant, toda kapitan ni hotel ničesar vedeti o tem, da bi določali čas po soncu. Zamrmral je:

»Kar pojditte mi s tem izpred oči, Adverso, dokler vam ne bom izrecno česa dejal.«

Odkar se je kapitanu pred nekaj leti omajala vera v njegov lastni najljubši sekstant, se je njegov plovbeni način razvil v naravnost presenečljivo preprostost, za katero se kapitan ni nikdar pripravil, da bi jo bil razlagal. V Sredozemskem morju je bil ta način v tem, da so jo sekali ob obali od kakega znanega pristajališča do drugega. Na večjih, prostornejših morjih je njegovo poplotovanje zadnja leta kazalo nekaj naravnost čudežnega. Vsaka njegova pot je bila podobna Kolumbovi poti, v kolikor se je nanašala na dogodivščine, ki so čakale ladjo.

Pri vsem tem pa je kapitanu v tolažbo služilo pomembno dejstvo. Če jadraš iz Amerike proti vzhodu, moreš v vseh okoliščinah priti do Evrope. Po vsem tem je bilo pravilno tudi nasprotno. In zdaj je bil kapitan Jorham na tem, da za to trditev nastopi dejanski dokaz. Za zdaj se je pa na tako majhnem torišču, kakor je bilo Sredozemlje, počutil izredno udobno in prijazno.

Brž, ko jim je izginila obalna zajeda pri Genovi izpred oči, je ubral smer močno proti jugu, dokler niso zagledali vršacev na Korziki. Naslednji dan so po ribiških čolnih, ki so pluli v Ajaccio, mogli določiti položaj »Wampanog« na približno dva in štirideset stopinj severne širine in osem stopinj vzhodne dolžine. Od zdaj je bilo do-

ločanje smeri nekaj časa precej preprosto. Koristil jim je vzhodnik, ki je že od odhoda dalje dan za dnem sveže vel. Pri teh jadrlnih razmerah se je »Wampanog« kazala z najboljših strani. Samo malo so se zavili, da bi tem gotovje prišli mimo rta Asinara, potem pa so vse do San Piettra rinili vzdolž sardinske obale.

Kapitan je dejal:

»Recimo devet in trideset severne. Gibraltar leži natančno na šest in trideseti, torej proti zahodu, kakor bi ustrelil.

Toda ko je pogledal na zemljevid, se mu je obraz stemnil. Tisti izrastek v obalni črti Afrike je kazal nekaj, kar je vzbujalo strah. Rad bi se bil v širokem loku izognil Balearom zaradi angleških bojnih ladij in naprej, kakor je dejal, voziti okrog na jug, preden bi jo mahnili po vetru proti morski ožini. Toda zdelo se je, da jim leži na poti kos Afrike. Tudi Alžir ni bil prijazen sosesčina. Med tema dvema nesrečama, Alžir in Minorca, je okleval nekaj ur nad zemljevidom. Šele ko je popil tretjo krepko mešanico rumca, je ta napilek v veliko njegovo radost dal afriški obali gladkejši obris.

Treba je torej bilo zdaj kar proti jugu, vedno na jug! In tako se je tudi zgodilo.

Naslednje jutro je kazalo, da hoče veter postati hud. Collins je s precejšnjo težavo dobil dovoljenje, da zvije nekaj jader. Nele ladij, marveč tudi novemu nižjemu častniku je bilo zdaj lažje pri srcu. Pogled na jadra, ki so opelata v vetru, je Antoniu vzbudil prve pomisleke.

Toda kapitana ni moglo nič pripraviti do tega, da bi bil šel za zgledom drugih ladij in da bi bil krenil na zahod. Collins je bil zaradi letrdotnosti ves v skrbeh. Ko so mornarji ovijali z vrvmi spodnja jadra, je dejal skrivaj:

»Naredite no malo položaja, če gre, gospod Adverso. Meni se vedno kar tako zdi, da tu že smrdi po Afriki.«

Ko se je Antonio nekaj ur pozneje prikazal s sekstantom, je na krovu in na nebu mimogrede bil zrak čist. Natančno ob dvanajstih je porabil kos brezoblačnega neba in prvič določil položaj na morju. Ko je natančneje računal, se je pokazalo, da so bili že dosti južneje, kakor pa je kapitan celo pri najbolj razbrzdanih domnevah mislil. Afrika je morala ležati precej tesno za južnim obzorjem.

V navadnih okoliščinah bi bila taka poročila kapitana Elja priprava k previdnosti. Zdaj pa je bil pod vplivi, ki so bili mogočnejši, kakor pa preračunavanja njegovega, v plovbi samo po imenu izurjenega častnika.

Toda ob zori se je moral pustiti prepričati. Zakaj z opazovališča na jaboru je zadonel prestrašen glas in prav pred njimi, ne predaleč, se je pokazala stegnjena obala, kjer je udarjajoče morje kazalo svoje zobe in kjer so se v vetru prašili neskončni peščeni jeziki.

Kapitana je to za nekaj ur stregnilo. Obrnil je ladjo takoj po vetru, ki jo je namah odgnal na zahod.